

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ

Шифр та назва спеціальності
263 – Цивільна безпека

Інститут
Навчально-науковий інститут механічної інженерії і транспорту

Освітня програма
Охорона праці

Кафедра
Безпеки праці та навколишнього середовища (144)

Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Вибіркова

Семестр
1

Мова викладання
Українська, англійська

Викладачі, розробники

Мовмига Наталія Євгенівна

Nataliia.Movmyga@khpi.edu.ua

Кандидат психологічних наук, доцент. Доцент кафедри безпеки праці та навколишнього середовища (НТУ «ХПІ»)

Авторка понад 120 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Психологія праці та її безпека», «Основи професійної безпеки та здоров'я людини», «безпека життєдіяльності та охорона праці», «Безпека праці в професійній діяльності», «Культура безпеки професійної діяльності», «Психологія екстремальних ситуацій», «Соціально-психологічні аспекти управління безпекою праці».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Соціально-психологічні аспекти управління спрямовані на рішення завдань, пов'язаних із посиленням значущості та відповідальності працівника в забезпеченні безпеки діяльності, формуванні особистої та колективної безпеки. Управління здійснюється через взаємодію людей та керівника. У своїй професійній діяльності майбутнім фахівцям з охорони праці вкрай важливо та необхідно враховувати закони динаміки психологічних процесів, міжособистісних відносин, групової поведінки в забезпеченні безпеки трудової діяльності.

Мета та цілі дисципліни

Метою даної дисципліни є модернізація знань та вмінь з управління безпекою праці з урахуванням соціально-психологічних аспектів забезпечення безпеки трудової діяльності та актуалізації ролі працівника в профілактиці виробничого травматизму. Цілями вивчення курсу є

оволодіння студентами загальними положеннями, теоретичними та практичними знаннями та дисципліни «Соціально-психологічні аспекти управління безпекою праці»; оволодіння системою соціально-психологічних прийомів та методів управління безпекою; оволодіння системою знань про сутність та особливості соціально-психологічних факторів безпеки у сфері соціально-трудова відносин; оволодіння системою знань про суб'єктивні фактори небезпечної професійної діяльності та підвищення значущості працівника в з безпеченні особистої та колективної безпеки; оволодіння специфікою організаторської та управлінської діяльності соціально-психологічного компоненту з безпеки праці; компетентне та відповідальне застосування цих знань та вмінь у професійній діяльності фахівця - інженера з охорони праці.

Формат занять

Лекції, практичні роботи, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

Загальні компетентності.

ЗК 4 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності.

СК-1. Здатність приймати ефективні рішення, керувати роботою колективу під час професійної діяльності.

СК-8. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців та нефахівців.

Результати навчання

РН-2. Ефективно управляти складними робочими процесами у сфері цивільної безпеки, у тому числі непередбачуваними та такими, що потребують нових стратегічних підходів; об'єктивно оцінювати результати діяльності персоналу та колективу.

РН-10. Доносити професійні знання, власні обґрунтування та висновки до фахівців та широкого загалу, володіти навичками публічних виступів, дискусій, проведення навчальних занять.

РН-16. Приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 180 год. (6 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні роботи – 64 год., самостійна робота – 116 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Техногенна та екологічна безпека в умовах виробничого господарської діяльності», «Соціальна відповідальність», «Безпека праці та професійної діяльності».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовується проєктний підхід до навчання, ігрові методи (імітаційно-модулюючі, організаційно-діяльнісні та ділові ігри), використання кейс-технології, акцентується увага на застосуванні інформаційних та проєктних технологій.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Методи управління персоналом в системі працезахоронного менеджменту.

Організація системи працезахоронного менеджменту на підприємстві. Психологічні фактори управління безпекою на підприємстві. Основні особливості та принципи психологічного управління трудовим колективом.

Тема 2. Людина як суб'єкт праці. Працездатність.

Характеристика суб'єкта праці. Працездатність людини у трудовій діяльності. Основні рівні професіоналізму. Працездатність.

Тема 3. Психологічні основи трудової діяльності та поведінки робітника.

Суб'єктивні фактори небезпечної професійної діяльності. Психологія надійності професійної діяльності робітника.

Тема 4. Ризик та ризикована поведінка робітника.

Психологічні та соціально-психологічні причини. Класифікація існуючих підходів. Поведінковий аналіз ризику.

Тема 5. Помилки у професійній діяльності.

Класифікація помилок. Причини та наслідки помилкових дій. Угрупування помилкових дій працівника. Методи дослідження.

Тема 6. Сумісна діяльність в малій групі як фактор підвищення ефективності та безпеки праці.

Психологічні типи та характеристики сумісної трудової діяльності. Психологічні механізми внутрішньогрупової взаємодії. Комуникативна компетентність керівника та членів малої групи.

Тема 7. Управління конфліктами, змінами та стресами.

Типи та причини професійних конфліктів. Управління конфліктною ситуацією (структурні методи, міжособистісні стилі вирішення конфліктів). Управління організаційними змінами та стресами.

Тема 8. Соціально-психологічні методи управління безпекою.

Класифікаційна характеристика соціально-психологічних методів управління. Групи методів соціально-психологічного впливу. Взаємозв'язок соціальних та психологічних методів управління. Методика соціально-психологічної поетапної роботи.

Тема 9. Методи соціального управління.

Класифікація. Направленість. Механізми використання соціальних методів. Соціальне прогнозування. Соціальне планування. Соціальне нормування.

Тема 10. Методи психологічного управління.

Класифікація. Гуманізація праці. Формування особистої мотивації. Задоволення професійних інтересів працівників. Планування професійної діяльності працівника. Відбір цілей діяльності у відповідності психологічних характеристик. Формування корпоративної культури.

Тема 11. Професійна компетентність фахівця, організація та навчання персоналу.

Соціально-психологічний аудит та моніторинг стану охорони праці. Психологічний вплив інформації на людину. Психологічні основи інструктажу з охорони та безпеці праці. Практично-психологічний компонент управління охороною праці. Роль та функції фахівця з охорони праці в формуванні культури безпеки праці.

Теми практичних занять

Тема 1. Вивчення процесу командування

Імітаційно-модулююча командна гра "Процес командування"

Тема 2. Визначення працездатності та надійності людини в професійній діяльності.

Розвиток персональної безпеки.

Тема 3. Визначення інтегральної оцінки впливу людського фактору на безпеку праці.

Дослідження психологічних характеристик людини, впливаючих на поведінку в умовах небезпечної ситуації.

Тема 4. Розробка правил поведінки працівника з урахуванням установки на безпеку діяльності.

Тема 5. Вивчення соціально-поведінкового аудиту ризикованої поведінки.

Підготовчий етап, процедура дослідження, аналіз результатів.

Тема 6. Ділова гра: критична ситуація в професійній діяльності.

Аналіз критичних професійних ситуацій. Метод критичних інцидентів у роботі фахівця з охорони праці.

Тема 7. Визначення ролі людини в системі Безпека-Виробництво

Організаційно-діяльнісна гра "Роль людини в системі Безпека-Виробництво".

Тема 8. Формування моделі комунікатора з безпеки.

Комплекс комунікативних знань та вмінь, що складають комунікативну компетентність фахівця з охорони праці.

Тема 9. Організаційно-діяльнісна гра "Формування культури безпеки малої групи".

Тема 10. Складання плану соціально-психологічної поетапної роботи служби охорони праці. Алгоритм керування впливом людського фактору на ризик аварій та травм.

Тема 11. Вивчення ролі соціометричного опитування в забезпеченні безпеки праці.

Матриця переважних контактів. Психологічна сумісність. Формування цінності безпеки в малих групах.

Тема 12. Вивчення мотивації та результативності з безпеки праці.

Мотиваційні шляхи підвищення безпеки праці. Мотивація малої групи. Результати діяльності малої групи.

Тема 13. Дослідження професійної мотивації працівника та визначення шляхів мотиваційного заохочення з безпеки діяльності.

Тема 14. Імітаційно-модулюючий семінар з безпеки в роботі служби охорони праці.

Функції фахівця з охорони праці як носія безпеки праці. Як "продати" працівникам безпеку та новачі з безпеки. Психологічний інструктаж з охорони праці.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Підготовка матеріалів і виконання курсової роботи.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Березуцький В.В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці / В. В. Березуцький. – [Б. м.]: LAP Lambert Academic Publishing, 2019. – 108 с.
<http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/uk/posibnyky-pidruchnyky/>
2. Березуцький В.В. Управління охороною праці: навч. посібник / В. В. Березуцький; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків: Панов А. М., 2021. – 412 с.
<http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/uk/posibnyky-pidruchnyky/>
3. Бакаленко О.А. Психологія управління: Навч. посібник - Харків: ХНУРЕ, 2020 - 120с.
<https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/13c481ce-f27c-49f4-839a-43fccfc1c19b/content>

Додаткова література

1. Мельник І.О., Разговорова А.А. Застосування соціально-психологічних методів управління колективом. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2019. №18. <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/18-2019/melnyk.pdf>
2. Навчальний посібник: Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Управління персоналом» [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Л.С. Борданова, В.Е. Мельничук, Н.В. Рощина Н.В. Семенченко; КПП ім. Ігоря Сікорського. – Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 103 с.
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/36380/1/Upravlinia_personalom_KL.pdf
3. Олійник Т.Г. Стратегічне управління людськими ресурсами: опорний конспект лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2019. 62 с.
<https://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7664/1/Stratehichne%20upravlinnia%20liudskymy%20resursamy.pdf>
4. Церковна А.В., Харламова В.В. Використання соціально-психологічних методів управління персоналом. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2019. Том 16. Вип. 3 (37). <http://dSPACE.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/13128/1/222-237.pdf>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Курс складається з 3х змістових модулів, контроль за освоєнням яких здійснюється проведенням відповідних модульних контрольних робіт у письмовій та усній формі згідно навчальній робочій програмі.

Поточний контроль реалізується у формі усного та письмового опитування, захисту практичних робіт, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольної роботи.

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (20%) та поточного оцінювання (80%).

Поточне оцінювання: 2 контрольні роботи (20%), оцінювання на практичних заняттях (загалом 40 %) та індивідуальне контрольне завдання (20%).

Екзамен: письмове завдання (2 запитання) та усна відповідь (20%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне FX додаткове вивчення)	
1–34	Незадовільно (потрібне F повторне вивчення)	

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження,

Завідувач кафедри

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

Дата погодження,

Гарант ОП

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ